

VÍTĚZSLAV NEZVAL - EDISON

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

básnická lyricko-epická skladba (poezie, lyrika/epika)

Literární směr:

poprvé vydáno r. 1928 (vytvořeno r. 1927) – šlo o jedno z autorových prvních významnějších děl; většinou vycházelo v básnické sbírce Básně noci; poetismus; česká meziválečná poezie

Slovní zásoba:

spisovný jazyk; občas zastaralé prvky; časté anafory (opakování slov na začátku veršů); nalezneme i zvukomalbu nebo personifikaci (zosobnění – přisuzování lidských vlastností neživým věcem); kontrasty (noc X den; smutek X radost, apod.); chybí interpunkce

Rytmus, verš, rým:

VERS: přízvuchý (rýmovaný); RYTMUS: trochej; RÝM: převažuje sdružený

Lyrický subjekt:

převažuje subjekt samotného autora (-ich forma), který popisuje své myšlenky a pocity

Motivy:

např. motiv vlákna v žárovce = symbol pokroku

Postavy:

THOMAS ALVA EDISON: slavný americký vynálezce a podnikatel; v básni oslavovaný jako pracovitý člověk, který svým celoživotním dílem získal nesmrtelnost; AUTOR: průvodce dějem; aj.

Děj:

báseň začíná hrdinovou (autorovou) cestou z herny po pražském mostě, kde ve Vlatvě uvidí svůj obraz a konstatuje, že si připadá jako sebevrah → po příchodu do svého bytu se začte do novin, které mimo jiné popisují nový Edisonův vynález → v básni následují informace o Edisonově životě → dále autor oslavuje Edisonovy vynálezy, jeho píli a nesmrtelnost, kterou svým dílem získal → v závěru se autor vrací do svého bytu a porovnává městskou šed' Prahy s velikostí ostatního světa

Kompozice:

dílo se skládá z 5 zpěvů

Prostor:

Praha

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

smysl života; oslava práce – po člověku zůstane na světě pouze jeho dílo; kritika některých pochybných profesí (např. spekulantů), které vedou k životní prázdnotě; oslava moderní společnosti a nových vynálezů

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

vznik samostatného Československa – prvním prezidentem je T. G. Masaryk (1918); Sovětsko-polská válka o území (1919-1921); vznik Společnosti národů (1920); Adolf Hitler se stává předsedou NSDAP (1921); Adolf Hitler se v Německu neúspěšně pokusil o převrat (1923)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

značné vlastnictví; po r. 1918 rozvoj velkých podniků, bank i menších živnostníků

Kontext dalších druhů umění:

MALBA: Alfons Mucha (1860-1939); Josef Čapek (1887-1945); Emil Filla (1882-1953); František Kupka (1871-1957); Max Švabinský (1873-1962)

Kontext literárního vývoje:

v české literatuře byl patrný vliv proletářství (Jiří Wolker); dále tvořili např. Karel Poláček, Eduard Bass, Vladislav Vančura nebo Jaroslav Hašek; poetická díla tvořil například Jaroslav Seifert

AUTOR

Život autora:

Vítězslav Nezval (1900-1958) – český levicový básník, spisovatel a překladatel, spoluzakladatel poetismu, propagátor českého avantgardního hnutí a přední představitel českého surrealismu; nar. se v rodině venkovského učitele na Moravě → gymnázium v Třebíči → za 1. světové války narukoval → brzy byl z armády propuštěn → studium filozofie v Praze (nedokončil) → r. 1922 se stal členem Devětsilu → r. 1924 vstoupil do KSČ → poté se již začal věnovat vlastní lit. tvorbě (byl také dramaturgem v Osvobozeném divadle) → publikoval v Rudém právu nebo Lidových novinách → hodně cestoval (SSSR, Francie, Itálie, Řecko) → získal zde kontakty se zahraničními surrealisty (např. André Breton) → r. 1934 založil Skupinu surrealistů v Československu (r. 1938 rozpuštěna) → po 2. světové válce byl velice aktivní v KSČ (značná politizace jeho děl) → r. 1948 se oženil → r. 1953 obdržel titul národní umělec → zemřel r. 1958 na infarkt (je pohřben v Praze na Vyšehradě)

Vlivy na dané dílo:

Thomas Alva Edison – slavný americký vynálezce; poetismus; členství v Devětsilu

Vlivy na jeho tvorbu:

dětství; Brno; členství v Devětsilu a KSČ (levicová orientace); budovatelství; poetismus; surrealismus (kontakty se zahraničními surrealisty); Francois Villon

Další autorova tvorba:

tvořil poezii, prózu i drama (divadelní hry); POEZIE: sbírka Pantomima (známé básně: Podivuhodný kouzelník; Papoušek na motocyklu, aj.); Akrobat (báseň); Sbohem a šáteček (báseň); 52 hořkých balad věčného studenta Roberta Davida; Stalin; aj.; PROZA: Valérie a týden divů; aj.; DRAMA: Manon Lescaut; Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou; Nový Figaro; aj.; PŘEKLADY: překládal zejména francouzského básníka André Bretona

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

HUDBA: Jan Spálený (český jazzový hudebník) – album Edison

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobová kritika díla a její proměny:

dnes je literární kritikou báseň hodnocena jako vrcholné dílo českého poetismu

SROVNÁNÍ

Srovnání s vybraným literárním dílem:

Jaroslav Seifert - Na vlnách TSF (jde také o významnou poetickou báseň, oslavující moderní civilizaci a její vynálezy)

poetismus - ryze český avantgardní směr; ZNAKY: optimistický pohled na svět; rozvoj lyriky (nedějovosti); v literatuře ovlivnil zejména skupinu Devětsil (Jaroslav Seifert, Vítězslav Nezval, Vladislav Vančura, aj.)

Devětsil - seskupení českých avantgardních umělců fungující v letech 1920-1930; VLIVY: zpočátku proletářství, poté i poetismus; členové → SPISOVATELÉ: Jaroslav Seifert, Vladislav Vančura, Karel Teige, Vítězslav Nezval, Jiří Wolker, aj.; MALÍŘI: Jindřich Štyrský, Toyen; HERCI: Jiří Voskovec a Jan Werich

surrealismus - evropský umělecký směr, který zdůrazňuje lidské podvědomí (sur-realismus = nad realitou), osvobození mysli, zachycení různých myšlenek a pocitů; začal se rozvíjet ve 20. letech 20. století; např. Guillaume Apollinaire, André Breton, Vítězslav Nezval, Louis Aragon, Ludvík Kundera (bratr Milana Kundery); MALBA: Salvador Dalí, Pablo Picasso, Jindřich Štyrský, aj.

česká meziválečná poezie - česká básnická tvorba mezi 1. a 2. světovou válkou; zpočátku vliv proletářství (Jiří Wolker, Jaroslav Seifert, Vítězslav Nezval) → poté příklon k poetismu (Seifert, Nezval) nebo k surrealismu (Nezval)